

Par almindelige Afsnit, hvori der gives en samlet Fremstilling af Erhvervslivet.

Paa samme Maade behandles nu de andre Stater — Schweiz, Østrig, Ungarn, Czechoslovakiet, Polen og Rumænien — de fysiske Sider belyst ved geologiske Profiler, Strukturkort og Blokdiagrammer, de økonomiske ved Prikkort, Kurver og Byplaner — foruden selvfølgelig ved godt valgte og smukt reproducerede Fotografier. At gaa i Detailler er umuligt, men et Par enkelte Punkter skal dog fremhæves. Under Schweiz er bl. a. Byernes Turistbetydning kartografisk anskueliggjort (Fig. 98); instruktivt er ogsaa et Kort (Fig. 107), som fremstiller Jernbanetrafikken, af hvilket man faar et stærkt Indtryk af det nordlige Schweiz' dominerende Betydning i erhvervsgeografisk Henseende, medens man nærmest studser over saa ringe en Rolle, Simplonbanen spiller.

Behandlingen er meget udførlig — Rumænien f. Eks. skildres paa 112 Sider —, og hvert Afsnit slutter med indgaaende Litteraturhenvisninger.

Slutningskapitlet betegner Højdepunktet i hele Værket; det giver et Resumé, som i faa Linier viser, hvorledes de forskellige kulturelle Udviklingstrin, paa hvilket de 7 Stater faktisk staar, er historisk-geografisk betinget. Man kunde ønske det udgivet som Særtryk. Faa Geografer spænder over saa mange Omraader som de Martonne. Hans Hovedfelt er den fysiske Geografi; hans Skildring af Centraleuropa i det hele taget viser ham som en betydelig Anthropogeograf, Afsnittene om Befolkning og Slutningen som en fremragende Geopolitiker.

Fremstillingen er typisk fransk. Mon man paa noget andet Sprog vilde være i Stand til at skrive et saa lødigt videnskabeligt Værk i et saa let flydende Sprog, at man bogstavelig talt bliver revet med under Læsningen.

Med „Europe centrale“ har vi da faaet et Arbejde, som i den kommende Tid vil staa som Hovedværket om Mellemeuropa og som Mønsterværk inden for den regionale geografiske Litteratur.

Einar Storgaard.

Geodætisk Instituts Kort over Grønland, Blad 1-3, 1:250,000, 1932.

Map of North Greenland, Scale 1:300,000, Surveyed by Lauge Koch in the years 1927—23, published by the Geodetic Institute of Denmark 1932.

Østgrønland mellem 70° og 77° n. Br. Efter de nyeste Kilder, deri indbefattet Opmaalinger og Rekognosceringer udført af Lauge Koch 1932. Maalestok 1:1000,000, 1932.

Austgrønland, East Greenland, Eirik Raudes Land frá Sofiasund til Youngsund. Målstok 1:200,000. Mælinger af Norges Svalbard- og Ishavs-Undersökelse 1929, 1931. Oslo 192.

De tre Blade af Geodætisk Instituts Grønlandskort er det første Resultat af det store Kortlægningsarbejde paa Grønland, som foretages af Geodætisk Institut. Kortlægningen begyndte 1927 med astronomisk Bestemmelse af Positionen for Qornoq i det indre af Godthaab Fjord, og senere er astronomiske Stedsbestemmelser foretaget paa Grønne Ejland i den sydøstlige Del af Disko Bugten, ved Umánaq Fjorden og ved Egedesminde. Triangulationen begyndte omkring Disko og er fortsat mod Nord til Melville Bugten, medens den mod Syd er naet til Nordre Strömfjord. En Basis er udmaalt paa Grønne Ejland. Detail Maalingen begyndte 1931, og dens første Resultat er de tre foreliggende Blade. I Løbet af den kommende Vinter ventes endnu Blade over Disko, Nugssuaq Halvøen og Umánaq Fjorden op til Svartenhuk-Halvøen.

Blad 1 omfatter den sydligste Del af Disko, Øerne i den ydre Del af Disko Bugten og Øerne omkring Egedesminde, Blad 2 omfatter Østkysten af Disko Bugten syd for Indløbet til Ata Sund og den østlige Del af Sydkysten til $52^{\circ} 30'$ v. L., hvor det slutter til Blad 1. Det tredje Blad begynder lidt sydligere end det første Blads Nordrand, saaledes at Jakobshavn og Clauthavn findes paa dem begge. Det naar mod Nord til Nugaq ved Roden af Nugssuaq Halvøen. Begge de to sidstnævnte Blade gaar mod Øst indtil Indlandsisens Randomraade med dets Nunataqer, og paa selve Isen er et ikke ubetydeligt Antal Punkters Højde angivet.

Sammenligner man Kystlinjen paa de ny Kortblade med Kortet i det Atlas, som hører til Værket Grønland (Meddelelser om Grønland LX og LXI), saa er det iøjnefaldende, hvilken overvældende Mængde ny Enkeltheder og Rettelser, det ny Kort indeholder, og tillige er hele Kysten paa de forskellige Steder mere eller mindre forskudt som Følge af de ny nøjagtige Stedsbestemmelser. Virker en Gennemgang af Kystlinjen imponerende, saa gælder dette i endnu langt højere Grad Indlandet, hvor det gamle Kort kun viser faa Enkeltheder, medens det ny Kort viser Vandløb og Søer, Dale og Bjergtoppe med Højdekurver for hver 50 m. De grønlandske Kort kan naturligvis ikke fremstille Enkelthederne med den Nøjagtighed som de danske topografiske Kort i større Maalestok og med tætliggende Højdekurver, men i adskillige Egne i Europa maa man savne Kort, der er saa omhyggeligt udarbejdede som de ny grønlandske Kortblade.

Kortbladene præsenterer sig smukt med Havets blaa Farve i Mod-sætning til Landets brune Farvetoner, og Havets blaa Farve skiller sig tydeligt fra den blaagrønne Frve, der betegner Indlandsisen og anden Gletsjeris saasom Lokalfirnerne i den sydlige Del af Disko med deres mange hidtil ikke kortlagte Istunger. Paa Land betegnes Lavland med tæt Vegetation med en egen graabrun Farve og Sand-sletter med samme Farve med sorte Prikker. Bjerglandet er holdt brunt med Skygning, som lader Terrainets Ujævnheder træde frem. Paa Jakobshavns Isfjord, der er den eneste Isfjord, som er med paa de tre Blade, er vist med særlige Signaturer den aargamle Is, som ligger i en Sidefjord, og den af Isbjerge opfyldte Hovedfjord.

De tre Kortblade er som omtalt Begyndelsen til et stort Kortværk, som med Tiden vil omfatte hele Vestgrønland. Naar det bliver fær-digt, vil det være uden Sidestykke blandt kartografiske Fremstil-linger af arktiske Lande udenfor Grønland og et Vidnesbyrd om det høje Stade, som indtages af det danske Arbejde i Grønland og spe-ielt af det danske geodætiske Institut, som har udført dette Arbejde.

Lauge Kochs Kort over Nordgrønland omfatter Kysten fra Yagvar Nielsen Gletsjeren øst for Kap York og videre mod Vest og Nord op gennem Smith Sund og de Farvande, som danner Fortsættelsen op til Ishavet, og fremdeles Nordkysten indtil Prins Freedrik Øerne ved Danmarks Fjorden. Denne store Strækning er fremstillet paa 18 Kortblade, af hvilke 1—4 omfatter Nordkysten af Peary Land. Bladene 5—7 fremstiller Nordkysten sydvest herfor, medens Blad 8 fremviser det fra Slæderejser kendte Land, som forbinder Peary Land med Grønlands Hovedmasse, og Indskæringerne fra Øst naar ind over Bladene 9—10. Bladene 11—18 fremstiller den nordlige Del af Grønlands Vestkyst, med Undtagelse af Blad 12, som ikke berø-rer Kysten, men viser Petermann Gletsjeren Rande og Nunataqer.

Materialet til Bladene 9 og 10 skyldes i første Række Danmark-Ekspeditionen, som fuldstændig revolutionerede Forestillingerne om det nordøstlige Grønlands Kystlinie og opdagede de to store Fjorde, Danmark Fjorden og Independence Fjorden, hvis inderste Ende dog allerede var opdaget af Peary, men denne ansaa den for en Del af et Sund, som skulde adskille Peary Land fra det øvrige Grønland. At et saadant Sund ikke eksisterer, godtgjordes baade af Mylius Erichsen og af Knud Rasmussen uafhængigt af hinanden. Endelig tilføjede Ejnar Mikkelsens Alabama-Ekspedition adskillige Enkelt-heder til Kortet over denne Egn.

I Vest var Kysten af de Farvande, som forbinder Baffin Bugten med Ishavet, i grove Træk kortlagt i forrige Aarhundrede af flere

engelske Ekspeditioner, af hvilke Nares naaede helt op til Ishavet og Lockwood endog et betydeligt Stykke over paa Nordkysten, og i Aarhundredets sidste Tiaar udstrakte Peary Kendskabet til Nordkystens omtrentlige Forløb helt over til Østspidsen af Peary Land. 1910 oprettede Knud Rasmussen Handelsstationen Thule og foretog derfra de første Thuleekspeditioner, der sammen med Lauge Kochs Ekspeditioner hævder Danmarks fremragende Plads i Polarforskningens Historie. I den anden Thuleekspedition deltog Lauge Koch som Kartograf. Han kortlagde her hele Kysten af Melville Bugten og Dele af Vestkysten tillige med Nordkysten. Endelig ledede Lauge Koch Jubilæumsekspeditionen til Grønlands Nordkyst (1920—23). Det kartografiske Arbejde, som Lauge Koch udførte paa disse Ekspeditioner, har bragt en Mængde nye Enkeltheder i Kystlinjens Forløb, Fjordenes og Gletsjernes Udstrækning og har saaledes paa mange Punkter totalt forandret det foreløbige Kortbillede, som var Resultatet af Peary's Undersøgelser, og saaledes er det nuværende Kendskab til det nordligste Grønlands Topografi for en meget væsentlig Del Lauge Koch's Værk.

Det store ny Kortværk er Resultatet af disse Undersøgelser. Det viser Lauge Koch's Rejseruter og Maalestationer med og uden astronomiske Stedsbestemmelser. I Havet angiver det palæocrystisk Is, atlantisk Is og Sikussak Is. Paa Land angives Lavsette, Bjergland, Vandløb og Gletsjeris. Terrainformerne er angivet ved Sjattering, og Højderne angives paa de Steder, hvor den er bestemt. Man kan naturligvis ikke vente, at et Kort over et saa stort og saa uhyre vanskeligt tilgængeligt Areal skal være ligesaa detailleret som de Kort, hvor et stort Antal Punkter har kunnet nøjagtig bestemmes, og heller ikke har Lauge Koch haft flere Aar til sin Raadighed saaledes som Opmaalingen i Vestgrønland. I Fremtiden vil der naturligvis kunne komme adskillige Tilføjelser og Rettelser af Enkeltheder, men som Kortet nu fremtræder, er det et Storværk, som er et fuldt værdigt Sidestykke til det ny Kortværk over Vestgrønland, som er under Udarbejdelse.

Sammenligner man endelig Lauge Koch's Kort over Østgrønland med det Kort over Grønland, som findes i tredje Bind af Værket Greenland, og som, ganske vist i langt mindre Maalestok, viser Fordelingen af Land, Hav og Gletsjeris, saavidt som Kendskabet hertil var naaet i 1926, saa viser der sig en betydelig Forskel mellem disse to Kort. Nye Fjorde, Gletsjere og Uunataqer findes paa Lauge Koch's Kort og viser, hvilket stort Arbejde der er gjort, hvilke im-

ponerende Dimensioner det har faaet, navnlig i Indlandsisens Randomraade.

Blandt de Fremskridt, som Grønlandskortet har gjort i denne Egn, skal først nævnes dem, der skyldes Cambridge Ekspeditionerne under J. M. Wordies Ledelse. 1926 foretoges Opmaalinger paa forskellige Steder mellem Sabine Øen og Davy Sund, og der foretoges en Del Stedbestemmelser. Det er navnlig paa to Steder, at der skete Forandringer i Forhold til de tidligere Kort, først ved Copeland Fjord vest for Clavering Øen, hvor der opdagedes en stor Sidefjord, Granta Fjord, og dernæst, at Cape Borlase Warren paa Wollaston Foreland viste sig at ligge sydligere end tidligere antaget, men dernæst bidrog Opmaalingerne flere andre Steder til at fastlægge Kystlinjens Forløb nøjagtigere end tidligere kendt. Endelig undersøgte Wordie 1919 Nordenskiöld Gletsjer og besteg Petermann Fjeldet. Wordie's Kort viser en Del Detailler i Omegnen af den inderste Ende af Frantz Josefs Fjord, men da Kortet først publiceredes 1930, har de ikke naaet at komme med paa Lauge Koch's Kort.

Paa Lauge Koch's Ekspeditioner 1929—1932 blev foretaget betydelige Opmaalinger dels af Lauge Koch selv, dels af hans Ledere, hvoriblandt navnlig Kartografer fra Geodætisk Institut og Flyvere. Kortlægningsarbejderne foregik paa Clavering Øen, paa Sydkysten af Gael Hamkes Bugt, ved Jordanhill og Wordie Gletsjer, hvor der mod Syd saas et højt sneklædt Bjerg, som ansloges til at være a. 3000 m højt, og saaledes kun at staa lidt tilbage for det 3440 m høje Mt. Forel nord for Angmagssalik. Fremdeles foretoges Kortlægning af Moskusokse Fjorden og af Margrethe Dalen paa Gauss Halvøen, af Dusén Fjorden ved Frantz Josefs Fjord og Kong Oskars Fjord, og paa flere Steder foretoges mindre Rettelser af de eksisterende Kort.

De største og mest iøjnefaldende Resultater opnaaedes dog ved Flyvetogterne, af hvilke den første gik fra Clavering Øen mod Nordvest til Dronning Louises Land, hvor den sydlige Del af dette Nunatakomraade samt Carlsberg Fondets Land kortlagdes. Den næste Flyvning gik fra Clavering Øen mod Vest over en bred af Gletsjere og Nunataker opfyldt Strækning til 30° v. L., og derfra mod Syd paa en Strækning af ca. 1400 km, hvorefter Vejen gik tilbage østpaa til Kempe Fjord. Den tredje Langflyvning gik mod Nord til Danmarks Havn, og tilsidst foretoges endnu en Flyvning bag om Scoresby Sund.

Lauge Koh har tidligere udtalt, at det var sandsynligt, at de store Nunatakomraader Dronning Louises Land og Carlsberg Fondets Land fortsatte sig længere mod Syd, og Flyvetogterne har i høj Grad

bekræftet denne Antagelse. Aaret i Forvejen, 1931, var to Nordmænd, Höygaard og Mehren, brudt op fra Vestkysten og kørt med Slæde til Østkysten, som de naaede ved Frantz Josefs Fjord. De kom ind i Nunataqomraadet ved ca. $30\frac{1}{2}$ v. L. og opdagede her et Antal Nunataqer og en stor Gletsjer, som de fulgte ned mod Kysten. Disse Opdagelser er dog smaa i Sammenligning med den store Mængde nyopdagede Nunataqer, Gletsjere og Fjorde, som de til Lauge Koch's Ekspedition knyttede Flyvetogter har beriget Grønlandskortet med. Resultaterne er ligesaa overraskende som imponerende.

Lauge Koch's Kort giver en Oversigt over de store nyopmaalte og nyopdagede Strækninger, men er naturligvis at betragte som en Skitse. Der foreligger nu et uhyre Materiale, hvis Behandling i Geodætisk Institut vil tage adskillige Aar, indtil de endelige Kort kan foreligge. Lauge Koch's Kort gaar fra 70° n. Br. til 77° n. Br. og mod Vest til $30\frac{1}{2}^{\circ}$ v. L. I Modsætning hertil gaar det norske Kort fra 73° n. Br. til $74^{\circ} 20'$ n. Br. og mod Vest kun til 24° v. L. Det gaar altsaa ikke indenfor Fjordomraadet og indeholder ingen overraskende Nyheder, men er et fint og værdifuldt Detailarbejde, Resultatet af norske Opmaalinge i Aarene 1929 og 1931. Det omfatter Opmaalinge paa Wollaston Foreland, Clavering Øen, Hudson Land og de derfra udgaaende Halvøer paa Ymer Øen og paa Geographical Society Øen. Kortet er paa disse Steder forsynet med Højdekurver i en Afstand af 100 m. Der er kortlagt en Mængde hidtil mere eller mindre ukendte Flodløb og Gletsjertunger, og der er maalt Højden af en Mængde Toppe. I det hele er Kortet en yderst værdifuld Forøgelse af Kendskabet til Enkelthederne i de Omraader, som Opmaalingerne omfatter.

M. Vahl.